

ABSTRACT

Dmytro Bodyryev, Olha Namlynska. Multidisciplinary support of fire training of police officers in Ukraine. The article is devoted to the need for an interdisciplinary approach to teaching fire training to police and the use in the educational process of interactive pedagogical techniques, multimedia teaching aids and simulation equipment that synthesize basic legal, tactical, shooting and psychological aspects of firearms and practice scene with the victim. The article outlines the legal and social origins of the powers and conditions of police use of weapons, as well as the responsibilities to eliminate its possible negative legal, physical and organizational consequences. He has been charged with criminal liability for police misconduct. The essence and principles of use of the weapon and significance for performance of the official tasks provided by the legislation are specified. Emphasis is placed on the interdependence of the right of a police officer to use a firearm as the most severe coercive measure with the duty of a police officer to take measures to provide emergency assistance to victims of gunshot wounds, enshrined in the Law of Ukraine «On National Police».

The validity and efficiency of the use of innovative technologies in fire training are determined, which allow to improve pedagogical techniques and teaching methods, as well as improve the acquisition of knowledge and promote the formation of stable skills of shooting and safe handling of weapons. It is proposed to develop and implement in the training of police special comprehensive exercises and trainings on scenarios of typical situations of weapons use, in which tasks require the use of a set of knowledge from various fields – shooting, tactics, home training, crime qualification – that is a multidisciplinary approach to learning. A prerequisite for such practical classes is the use of interactive multimedia and simulation equipment (shooting ranges, simulators, mannequins, etc.), script development and training, which brings learning closer to reality.

Keywords: *use of firearms, fire training, police, multimedia and interactive technologies, simulation equipment.*

УДК 378.016:355.541.1

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-1-374-385

Юрій ВЕЛИКИЙ[©]

викладач кафедри

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

**ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ
ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ
В ЗВО ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ**

У статті визначено особливості використання інноваційних технологій у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання (далі – ЗВО), їх застосування в основних видах навчальних занять, окремих формах освітнього процесу, пошуку шляхів підвищення ефективності проведення практичних занять з вогневої підготовки в ЗВО.

Проаналізовано та узагальнено передовий досвід використання інтерактивних і активних методів навчання в освітньому процесі ЗВО з метою формування у студентів і курсантів (далі – здобувачі) професійних компетентностей, розвитку проблемно-пошукового мислення, пам'яті та уваги.

Проведено порівняльний аналіз ефективності використання традиційних та інноваційних освітніх технологій, обґрунтовано доцільність їх використання на практичних заняттях з вогневої підготовки.

На основі аналізу запропоновано використання до 30 % інтерактивних і активних методів навчання на практичних заняттях з вогневої підготовки для сприяння переходу на багатосторонню комунікацію з усіма учасниками освітнього процесу, поліпшення роботи в групах, активізації дослідницької діяльності здобувачів.

Ключові слова: *здобувачі вищої освіти, вогнева підготовка, інноваційні освітні технології, інтерактивні і активні методи навчання.*

© Ю. Великий, 2022

ORCSI iD: <https://orcid.org/0000-0003-4386-7555>

great170512@gmail.com

Постановка проблеми. Сучасний освітній процес у ЗВО вимагає від здобувачів опрацювання великої кількості навчального матеріалу з різних дисциплін у стислі терміни, що впливає на якість засвоєння ними освітньої програми. Розвиток особистісних якостей і компетентностей здобувачів, їх когнітивних здібностей багато в чому залежить від якості організації занять та комунікативної взаємодії з науково-педагогічними працівниками (далі – НПП). Водночас гучні резонансні події за участю поліції після застосування крайнього примусового заходу свідчать про необхідність змін у традиційній системі проведення практичних занять [13].

Закон України «Про вищу освіту» серед основних завдань закладів вищої освіти передбачає «забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності» [1].

Для вирішення цих завдань запропоновано використання до 30 % інтерактивних і активних методів навчання під час проведення практичних занять з вогневої підготовки, перехід на багатосторонню комунікацію, організацію роботи в групах, активізацію самостійної дослідницької діяльності, проведення різних форм організації освітнього процесу.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. На необхідність зміни традиційної системи навчання майбутніх поліцейських, удосконаленні їх рівня підготовленості завдяки застосуванню інноваційних технологій акцентовано у роботах науковців, як-от: Р. Валєєва, В. Покайчука, А. Жбанчика, В. Поливанюка, О. Никифорової, К. Недрі (2021). Удосконалення рівня підготовленості здобувачів, підвищення їх мотивації, зацікавленості до отримання знань запропоновано досягати завдяки застосуванню інноваційних технологій та концепції когнітивного навчання [2].

У працях дослідників О. Ульянової, О. Конєва (2019), С. Бородіна, С. Шульги, Х. Бойчука (2020), О. Мисливої, Д. Бодирєва, А. Наточого (2021) акцентовано на факті, що на цей час недостатньо враховується значний потенціал інноваційних технологій і методів для підвищення якості занять з вогневої підготовки із здобувачами ЗВО [3-6].

Дослідники Ю. Бистрова, Г. Швець сучасні інновації в галузі освіти поділяють на: психолого-педагогічні (нововведення в навчальний, виховний, управлінський процес); науково-виробничі (комп'ютерні, мультимедійні технології); соціально-економічні (правові, юридичні, економічні нововведення) [11, 12].

Ефективність застосування інновацій із застосуванням комп'ютерних, мультимедійних технологій на заняттях з вогневої підготовки доведено в роботах В. Семенюка, О. Лаврова, М. Гришина, М. Руденко, А. Кравчука (2015), О. Маркова, Ю. Самсонова, В. Шемчука, С. Бородіна, І. Атаманенко, П. Рибалко, В. Соколовського, Є. Безбородова, І. Вознесенського (2021) [7-10].

Водночас застосуванню інновацій на заняттях з вогневої підготовки для формування професійних компетенцій, проблемно-пошукового мислення, розвитку пам'яті та уваги у майбутніх поліцейських надається недостатньо уваги.

Мета статті: дослідити особливості застосування інноваційних технологій в ЗВО, розкрити специфіку їх використання на заняттях з вогневої підготовки.

Вклад основного матеріалу. Сутність традиційної технології навчання передбачає послідовну організацію 3 етапів (викладання, засвоєння, відтворення), в яких здобувач повинен вивчити і засвоїти навчальний матеріал, а НПП – контролювати і оцінювати. В цьому процесі НПП вбачається чітке, доступне викладання навчального матеріалу, пояснення готових знань, умінь і навичок. Через що поширеним є судження, що якість навчання залежить від методів і прийомів викладання НПП, а пізнавальна активність здобувачів не є головним чинником освітнього процесу. Концепція інтерактивного навчання у ЗВО передбачає застосування в освітньому процесі такх моделей:

1. Пасивна, під час якої здобувач дивиться, слухає і є об'єктом навчання.
2. Активна, під час якої здобувач вирішує завдання, виконує практичну роботу і є суб'єктом навчання.
3. Інтерактивна, під час якої здобувач і НПП є рівноправними суб'єктами освітнього процесу.

Найбільш прийнятною класифікацією методів, які використовуються в сучасному освітньому процесі, є:

1. Словесні, візуальні, практичні, репродуктивні, проблемно-пошукові,

індуктивні, дедуктивні – для опанування навчальної дисципліни.

2. Дискусії, вирішення ситуацій, ділові ігри, виконання завдань, пошук, дослідження, експерименти, конкурси, вікторини – для підвищення мотивації до навчально-наукової діяльності.

3. Опитування, залік, іспит, кваліфікаційна робота – для оцінювання якості засвоєння здобувачем теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни [11; 18].

У закордонних навчальних закладах активно проваджується теорія когнітивного навчання, яка є популярною в США і Європі. Когнітивність (пізнання) – властивість людини щодо переробки та сприйняття інформації. Когнітивний – це пізнавальний процес, за якого відбувається обробка свідомістю, що надходить, її уявним перетворенням в знання, здатність до зберігання і використання накопиченого досвіду в повсякденному житті [21]. Теорія когнітивного (*Cognitive load theory*) навантаження (КН) розроблена австралійським нейрофізіологом Джоном Свелером. У теорії КН ефективний навчальний матеріал полегшує процес навчання, спрямовуючи когнітивні ресурси на дії, які безпосередньо стосуються навчання, а не на підготовку до навчання.

У ЗВО поширеними інноваційними моделями навчання є: контекстне навчання, імітаційне навчання, проблемне навчання, модульне повне засвоєння знань, дистанційне навчання [12]. Характеристику інноваційних та традиційної моделей навчання наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика інноваційних моделей навчання з традиційною

Інноваційні моделі навчання	Характеристика інноваційної моделі	Характеристика традиційної моделі
Контекстне навчання	Інтеграція різних видів діяльності здобувачів: навчальної, наукової, практичної. Створення умов, максимально наближених до реальних	Збільшення частки практичної роботи здобувачів (з акцентом на прикладну)
Імітаційне навчання	Використання ігрових та імітаційних форм навчання	Збільшення частки активних методів навчання (імітації й імітаційні ігри)
Проблемне навчання	Ініціювання самостійного пошуку (здобувачем) знань через проблематизацію (НПП) навчального матеріалу	Зміна характеру навчального завдання і навчальної практики (з репродуктивного на продуктивний, творчий)
Модульне навчання	Зміст навчального матеріалу жорстко структурується для максимально повного засвоєння, супроводжуючись обов'язковими блоками вправ і контролю за кожним фрагментом	Специфічна організація навчального матеріалу в найбільш стислому і зрозумілому для здобувача вигляді
Повне засвоєння знань	Розроблення варіантів досягнення навчальних результатів (на основі зміни параметрів умов навчання) із врахуванням здібностей здобувачів	Увага на фіксації результатів навчання
Дистанційне навчання	Широкий доступ до освітніх ресурсів, гранично опосередкована роль НПП, самостійна й автономна роль здобувача	Використання новітніх інформаційно-комунікаційних засобів і технологій

Дослідники дидактики вважають, що найменші результати досягаються за умов пасивного навчання (лекція — 5 %, читання — 10 %, зорове й слухове сприйняття — 20 %, демонстрація — 30 %), а найбільші під час застосування інтерактивного навчання (групова дискусія — 50 %, практичні вправи — 75 %, навчання інших — 90 %) [16]. У традиційних формах (лекція, семінар, консультація, дискусія) викладання є і свої переваги. Проведення лекцій дає змогу працювати НПП з великою аудиторією, викладати великі обсяги навчального матеріалу за обмежений час.

За результатами психологічних досліджень встановлено, що 83 % інформації

людина сприймає зором, 12 % – слухом, 5 % – іншими рецепторами. Дослідження пам'яті свідчать, що людина запам'ятовує 20 % від почутого, 30 % – від побаченого, 70 % – від одночасно побаченого й почутого, 80 % – від побаченого, почутого й обговореного, 90 % – від побаченого, почутого, обговореного й активно виконаного [15].

Дослідження, проведені Національним тренінговим центром США (1980), свідчать, що інтерактивне навчання уможливорює різке збільшення відсотка засвоєння матеріалу, бо впливає не лише на свідомість учня, а й на його почуття, волю. Результати цих досліджень відображено у схемі, яка має назву «Піраміда навчання» [17].

Рис. 1. Піраміда навчання

Сучасні освітні інновації є активним творчим процесом щодо поширення та впровадження нових методів і засобів для вирішення конкретних дидактичних завдань, у гармонійному поєднанні з традиційними методиками. Застосування інноваційних технологій орієнтовано на задоволення потреб та інтересів здобувачів, спрямовано на одержання нових знань, пошуку шляхів їх застосування, вирішення проблемних питань, моделювання різних ситуацій, розвитку пам'яті, уваги, аналітичного і критичного мислення [18]. Застосування інтерактивних методів дає можливість активізувати пізнавальну активність здобувачів, передачі практичного досвіду, збільшити обсяг засвоєння навчальної інформації, творчого підходу до викладання. Характеристику інтерактивних методів та їх призначення наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Характеристика інтерактивних методів навчання та їх призначення

Інтерактивні методи навчання	Призначення методу
Аналіз помилок, колізій, казусів	Аналіз конкретних ситуацій, їх обговорення, ознайомлення з різними підходами до вирішення проблеми, пошук необхідної інформації
Аудіовізуальний метод навчання	Реалізується у формі аудіовізуальних курсів, електронних підручників, комп'ютерних тестових завдань, тренінгів і практичних посібників для індивідуального та дистанційного навчання, відеозапису різних форм навчання для аналізу та обговорення дій учасників освітнього процесу
Діалог Сократа (сократів діалог)	Формує вміння грамотно ставити запитання, спрямовувати діалог, складати його алгоритм, передбачати можливі варіанти відповідей і заздалегідь готувати варіанти наступних ланцюжків запитань
«Дерево рішень»	Практичний спосіб зважити переваги і недоліки різних варіантів дій та рішень. Плюси і мінуси фіксуються у спеціальних таблицях, розміщених в аудиторії: варіант 1: + -; варіант 2. + -; варіант 3. + -.
Ділова (рольова) гра	Побудована на творчості, змагальності, колективній співпраці. Мета методу: створення ситуації, максимально наближеної до реальної, в якій здобувачі повинні виконати необхідні професійні дії, правильно застосувати набуті знання, підготувати нормативні документи

Інтерактивні методи навчання	Призначення методу
«Займи позицію»	Методичний прийом, який допомагає визначитись із власною позицією у професійних дискусіях, особливо під час вирішення проблемних питань та конфліктних ситуацій
Коментування, оцінка (або самооцінка) дій учасників	Здобувачі вчаться справедливо оцінювати роботу інших, нести відповідальність за свою оцінку, передбачає коментар відповіді
Майстер-класи	Для передачі знань і умінь, обміну досвідом навчання і виховання, центральною ланкою якої є демонстрація оригінальних методів освоєння певного змісту за активної ролі всіх учасників заняття
Метод інтерв'ю (інтерв'ювання), публічний виступ	Допоміжний метод формування і відпрацювання практичних навичок комунікації (поліцейського з цивільними особами та колегами), який найчастіше реалізується у формі бесіди
Метод проектів	Проект може мати дослідницький, пошуковий, творчий (креативний), прогностичний, аналітичний та ігровий характер, орієнтований на інтереси і побажання здобувачів
«Навчальний полігон»	Призначений для практичних занять, відпрацювання вправ, проведення дослідження, в умовах, наближених до реальних
PRES-формула (від англ. Position – Reason – Explanation or Example – Summary)	Допоміжний метод навчання, спрямований на розвиток і закріплення навичок аргументування, обґрунтування й захисту власної позиції у дискусії, діалозі, під час зустрічей. У цій формулі запрограмований алгоритм логічно послідовних дій: Позиція (думка) – обґрунтування – приклад – висновок (наслідок)
Проблемний (проблемно-пошуковий) метод	Виконання завдань здобувачів на семінарських і практичних заняттях, для самостійної роботи (з наданням достатнього часу на його виконання)
Робота в малих групах	Застосовується (від 2–3 до 5–7 осіб) для формування навичок командної співпраці, конструктивної взаємодії з колегами, адекватного сприйняття дій інших та власної поведінки. Завдання можуть бути однаковими або вибірковими, під керівництвом НПП порівнюють результати, аналізують, оцінюють, визначають найліпший варіант

Дослідниця дидактики О. Башкір пропонує використовувати в освітньому процесі ЗВО активні методи навчання, які орієнтовано на розвиток особистості здобувачів, їх саморозвиток, опанування необхідних професійних компетенцій [19]. Активні методи навчання передбачають застосування демократичного стилю викладання та активної взаємодії НПП із здобувачами. У разі вмілого застосування цих методів дозволяє НПП вирішувати одночасно декілька завдань: підкорити процес навчання його керуючому впливу, забезпечити активну участь здобувачів в роботі, установити контроль за засвоєнням навчального матеріалу [20]. Характеристику активних методів та їх призначення наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Характеристика активних методів навчання та їх призначення

Активні методи навчання	Призначення методів
Моделювання професійних ситуацій	Універсальний метод дослідження ситуацій, будь-яких об'єктів, явищ, для вивчення їх особливостей, прогнозування дій і наслідків, пошуку оптимальних варіантів рішення
<i>Ігри:</i> рольові; ділові; імітаційні; організаційно-діяльні	<i>Рольова гра</i> – для розширення досвіду учасників, шляхом пред'явлення їм несподіваної ситуації, в якій пропонується прийняти позицію (роль) кого-небудь <i>Ділова гра</i> – імітації прийняття рішень в різних ситуаціях, здійснювані за заданими правилами в діалоговому режимі, при наявності конфліктних ситуацій або інформаційної невизначеності <i>Імітаційні ігри</i> – це різновид ділових ігор, в яких поведінка учасників визначається моделлю середовища, представленої у вигляді ігрової імітації <i>Організаційно-діяльні ігри</i> – ігровий метод аналізу, вирішення

Активні методи навчання	Призначення методів
	складних проблем, які не мають однозначного рішення
Імітаційні неігрові методи	Імітаційні вправи, розбір конфліктів, ділової документації, вирішення ситуаційних завдань
Круглий стіл, диспут, дебати	Вид групового вирішення тих чи інших питань, якому властиві певний порядок і черговість висловлювань його учасників, при рівних правах і позиції всіх присутніх
Брейнстормінг («мозковий штурм»)	Застосовується для підвищити розумової активність учасників, запропонування ідей, конструктивних рішень, розв'язання складних проблем або нестандартних ситуацій. Застосовується на самому початку вирішення проблеми або якщо цей процес зайшов у глухий кут
Інтелект-карти	Інтелект-карти (англ. mind maps) – це так звана мапа розуму, пам'яті або ж думок, що відображає слова, ідеї чи завдання. Її використовують для генерування, структуризації чи відображення ідей. Використовується для запам'ятовування великого обсягу інформації в процесі навчання
Хронологія	Метод формування хронологічної компетентності здобувачів
Структурно-логічні схеми (СЛС)	СЛС – застосовуються під час проведення всіх типів занять. Допомагають упорядкувати навчальну інформацію, інтенсифікувати, систематизувати, узагальнити процес засвоєння знань
Скрайбінг	Скрайбінг (з англійської scribe –робити ескіз, нарис) – це метод розповіді чи пояснення, який супроводжується графічною ілюстрацією головного змісту сказаного
Метод дискусії	Цей метод передбачає обговорення певної проблеми, пошук шляхів усунення, її вирішення досвідченим фахівцем. Дискусія пошуку відповіді, представлення вмотивованого висновку, чіткого і логічного формулювання власних думок та тверджень
Метод прогнозування подальших дій	Метод передбачає введення нової інформації, її засвоєння на основі накопичених знань. Водночас НПП подає нову інформацію тезисно, а здобувачі доповнюють її та узагальнюють
Редукований метод	Метод поширений у практиці роботи зарубіжної школи (Болгарії, Англії, США). НПП готує інформацію для лекції. Здобувачі відповідно до теми виконують завдання самостійної роботи. У процесі проведення лекції вони стають співавторами або опонентами
«Шанс»	Метод передбачає збільшення можливості здобувачів на успішне виконання завдання (вправи).
«Піраміда понять»	Метод сприяє поступовому накопиченню термінології до окремих тем, розділів, поступово збільшуючи навантаження. Здобувачі під керівництвом НПП «вибудовують» «піраміду понять»: спочатку знайомляться із Законом (виписують терміни), акцентуючи увагу на поняттях – «компетентність»; термінології; ключові слова, завершаючи «піраміду понять»
Квазіпрофесійні завдання	Моделювання реальних проблемних ситуацій, з метою «програти» будь-яку ситуацію професійної діяльності з різних позицій всіх учасників «процесу», для набуття певного досвіду професійної діяльності
«Коло висновків»	Метод застосовується по завершенню вивчення теми, розділу з метою підготовки до модульного контролю. Здобувачі розташовуються по колу, кожен із них заздалегідь отримує завдання: сформулювати підсумки до певної теми, акцентуючи увагу на ключових поняттях, опорних тезах, із різних наукових джерел, у тому числі й періодичних видань
Тренінги (індивідуальні та групові)	Мета тренінгів – забезпечити здобувача практичними знаннями, вміннями, навичками, необхідними для виконання конкретних завдань шляхом тренування (повторення й закріплення) певних дій.

Згідно з вимогами Закону України «Про вищу освіту» частка інноваційної діяльності під час викладання дисципліни «Вогнева підготовка» повинна складати не менше 30 %. У більшості НПП під час застосування сучасних інтерактивних і активних методів виникають складності в результаті: відсутності практичного досвіду

застосування; невіри в ефективність; нерозуміння їх місця в структурі заняття; необхідності поступитися активністю і ініціативою здобувачам.

Для реалізації поставленої мети, на нашу думку, доцільно використовувати інтерактивні та активні методи, враховувати обсяг годин, відведених на аудиторну роботу, активно поєднувати різні форми організації освітнього процесу. Якщо навчальною програмою не передбачено такі види занять, як лекції, семінари, то треба планувати розгляд матеріалу під час проведення консультацій, вікторин, конкурсів, досліджень тощо. Обсяг годин навчальної дисципліни «Вогнева підготовка» наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Обсяг годин навчальної дисципліни «Вогнева підготовка»

Курс	Загальний обсяг	Аудиторна робота				Самостійна, індивідуальна робота
		Всього	Лекції	Семінари	Практичні заняття	
<i>Спеціальність 081 (Право)</i>						
I	120	90	8 (6,7%)	8 (6,7%)	74 (61,6%)	30 (25%)
II	105	96			96 (91,4%)	9 (8,6%)
III	75/90*	66/70*			66 (88%) 70 (77,7%)*	9 (12%)/ 20 (22,3%)*
IV	60	30			30 (50%)	30 (50%)
<i>Спеціальність 262 (Правоохоронна діяльність)</i>						
I	105	90	8 (7,6%)	8 (7,6%)	74 (70,5%)	15 (14,3%)
II	135	100			100 (74%)	35 (26%)
III	30	26			26 (86,6%)	4 (13,4%)

Примітка: * – обсяг годин для ФПФПСР.

Головними завданнями під час використання інтерактивних і активних методів є перехід на багатосторонню комунікацію з усіма учасниками процесу, роботу з невеликою кількістю здобувачів, організацію роботи в групах, проведення обов'язкової розминки і заохочення, попередньою підготовку місць проведення занять. Специфіка викладання дисципліни «Вогнева підготовка» передбачає врахування вимог чинних законів, Інструкції, наказів та оперативно-службової діяльності. Рекомендації щодо використання на заняттях «Вогнева підготовка» інтерактивних і активних методів, із врахуванням специфіки викладання, наведено в табл. 5.1-5.3.

У традиційній організації освітнього процесу під час проведення лекцій використовується одностороння форма передачі інформації. Здобувач перебуває в ситуації, коли він тільки читає, чує, говорить про певні галузі знань і займає позицію сприймаючого. Іноді відбувається двосторонній зв'язок між НПП і здобувачем. Тому необхідно побудувати проведення лекцій як діалог з аудиторією. Інформацію можна доводити здобувачам в різних частинах заняття, при цьому не бажано давати багато інформації, а обмежити лекцію 2–3 основними ідеями. Для розширення можливостей використання цього виду навчальних занять, на нашу думку, доцільно змінювати НПП формат їх проведення та передачі інформації [13].

Частка семінарських занять, самостійної і індивідуальної роботи з навчальної дисципліни «Вогнева підготовка» в ЗВО становить: 8,5 % – 31,6% для здобувачів, які навчаються за спеціальністю (081) і 13,3 % – 21,9 % (262) – за спеціальністю (262), від загального обсягу годин цієї навчальної дисципліни. Як показує практика, запитання здобувачів після проведених лекцій та семінарів часто перетворюється в один із видів самостійної або індивідуальної роботи з подальшою реалізацією самостійного дослідження. Тому якість проведення семінарів залежить від активності позиції НПП і його практичного досвіду. Урізноманітнити цей вид навчальних занять можна проведенням: вступних, оглядових, самоорганізуючих, пошукових, наукових, міжпредметних семінарів, семінарів-бесід, дискусій, форумів, дебатів, симпозіумів, «круглих столів», наукових, з використанням ігрових ситуацій.

Таблиця 5.1

Рекомендації щодо використання інноваційних методів на лекційних заняттях та семінарах

Вид навчальних занять	лекції	семінари
Проблемна лекція	+	
Бінарна лекція	+	
Лекція з помилками	+	
Лекція-візуалізація	+	
Лекція-діалог	+	
Інтерактивна лекція	+	
Лекція-консультація	+	
Дискусія		+
Брейнстормінг		+
Проблемний семінар		+
PRES-формула		+
Круглий стіл, диспут		+
Метод проектів		+
Дебати		+
Симпозіум		+
Консультації		+

Однією з особливостей відпрацювання практичних вправ з вогневої підготовки є безумовне дотримання вимог Курсу стрільб для поліцейських та Інструкції із заходів безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю. Ефективність практичних занять підвищується, якщо вони є логічним продовженням розглянутої інформації на лекціях, семінарах, консультаціях, додаткових заняттях. Заняття доцільно закінчувати аналізом відпрацьованих вправ, розбором допущених помилок із наведенням прикладів практичної діяльності поліції.

Самостійна і індивідуальна роботи є основним засобом опанування навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних завдань. Зазначені види роботи можна умовно поділити на три рівні: доаудиторну (підготовка до заліків, іспитів); аудиторну (слухання лекцій, участь у семінарських заняттях, виконання практичних завдань); післяаудиторну (підготовка рефератів, тез, презентацій, робота з джерелами і літературою). Вказані форми організації освітнього процесу дозволяють розкрити творчі здібності здобувачів, навчити їх реферуванню літератури, складанню тез, працювати з книгою, першоджерелами [14].

Таблиця 5.2

Рекомендації щодо використання інноваційних методів на практичних заняттях і консультаціях

Вид навчальних занять	Практичні	Консультації
Тренінг окремого навичку	+	+
Демонстрація навичку	+	+
Демонстрація помилок	+	
«Дерево рішень»	+	
Ділові ігри	+	
Майстер-класи	+	+
«Навчальний полігон»	+	
Проблемний метод	+	
Робота в малих групах	+	+
Скрайбінг	+	
«Шанс»	+	+
Індивідуальні тренінги	+	+
Групові тренінги	+	+
Рольові ігри	+	
Неігрові ігри	+	+

Під час вибору моделі навчання здобувачів НПП повинен враховувати базовий рівень підготовленості і чисельність здобувачів в групі, умови проведення, розвиток матеріально-технічної бази, наявність необхідного інвентарю. Подання навчального матеріалу та інформації повинно мати елемент новизни і бути спрямоване на підготовку їх до майбутньої професії. Паливом для підвищення мотивації здобувачів повинно бути їх бажання навчатися. Освітній процес повинен будуватися за принципом: «хочу – можу – знаю як – Я готовий!». Успіх буде залежати від активності здобувачів, тому завдання НПП – всебічно розвивати і заохочувати їх бажання.

Таблиця 5.3

Рекомендації щодо використання інноваційних методів під час організації різних форм освітнього процесу

Курс	Словесні	Візуальні	Практичні	Репродуктивні	Пробл.-пошук.	Індуктивні	Дедуктивні	Дискусії	Ділові ігри	Конкурси	Завдання	Пробл. ситуації	Пошукові	Дослідження	Експерименти	Вікторини
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
I	+	+	+	+		+	+		+	+						
II	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+				+
III	+	+	+		+			+					+	+	+	+
IV	+	+	+		+			+					+	+	+	+

Висновки. Особливістю студентського віку є те, що цей період життя людини максимально сприятливий для навчання і професійної підготовки до майбутньої діяльності. Застосування інновацій дозволяє більш ефективно розвивати когнітивні здібності здобувачів і «перехід» на більш високий рівень аналітичного мислення, підвищення їх мотивації, розвивати здатність витримувати критику, діяти розумом, а не емоціями.

Активність здобувачів під час застосування зазначених методів багато в чому буде залежить від рівня підготовленості НПП, його внутрішньої готовності та бажання творчого підходу до викладання.

На нашу думку, НПП необхідно враховувати досягнення науки, рекомендації фахівців, не відмовлятися від традиційних і оригінальних методів навчання, ефективність яких доказано практикою. Підвищення ефективності проведення занять можна здійснювати внаслідок комплексного або системного використання інноваційних методів. Зазначені критерії є підґрунтям до створення авторських методик викладання. Для остаточного їх застосування вони повинні пройти експериментальну перевірку.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
2. Valieiev, R., Pokaichuk, V., Zhbanchyk A., Polyvaniuk V., Nykyforova O. Students' satisfaction with face-to-face, blended and distance learning. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2021. № 13(1), pp. 20–40.
3. Ульянова О. І., Конєв О. Ю. Теоретико-методологічні засади удосконалення викладання вогневої підготовки у вищих закладах із специфічними умовами навчання. *До нової юридичної освіти*. 2019. № 3. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/3/48.pdf>.
4. Бородін С. В., Шульга С. Ю., Бойчук Х. І. Страйкбол. Гра чи навчання. *Військові науки. Молодий вчений*. 2020. № 4 (80). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2020/4/83.pdf>.
5. Мислива О. О., Бодирєв Д. А. Вогнева підготовка: інновації vs традиції. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 1. С. 23-28.
6. Наточий А. Д. Шляхи вдосконалення та модернізації процесу вогневої підготовки працівників Національної поліції України. *Правові аспекти застосування прийомів рукопашного бою при силовому затриманні та проблемні питання надання домедичної допомоги : матеріали Всеукр. круглого столу (м. Дніпро, 05.02.2021)*. Дніпро : ДДУВС, 2021. С. 120–122.
7. Семенюк В. І., Лавров О. Ю., Гришин М. В. та ін. Комплексний підхід до навчання вогневої підготовки з використанням інноваційних технологій. *Системи озброєння і військова техніка*. 2015. № 1. С. 186–190.

8. Марков О. В., Самсонов Ю. В., Шемчук В. А. та ін. Формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів різних інституцій сектора безпеки і оборони в системі вогневої підготовки з використанням технічних засобів навчання. *Інформаційно-комунікаційні технології в освіті*. 2021. Вип. 32. Т. 2. С. 194–198.
9. Рибалко П. Ф., Марков О. В., Самсонов Ю. В. та ін. Розроблення та апробація інтерактивної методики вогневої підготовки учнів закладів спеціалізованої освіти військового профілю. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. № 8. С. 189–197.
10. Вознесенський І. В. Використання мультимедійних стрілецьких тренажерів для підготовки поліцейських. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. наук. пр. (м. Харків, 28 трав. 2021 р.). Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2021. С. 121–123.
11. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 1 (4). С. 27–33.
12. Швець Г. О. Сучасні інноваційні методи викладання у вищій школі. URL : <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/33-chetverta-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/42-suchasni-innovatsijni-metodi-vikladannya-u-visshij-shkoli>.
13. Реформа української поліції: як вона проходила. URL : <https://dyvys.info/2020/09/02/reforma-ukrayinskoji-politsiyi-yak-vona-prohodyla/>.
14. Мачинська Н. І., Стельмах С. С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі : навч.-метод. посіб. Львів : Львів. державний ун-т внутр. справ, 2012. 80 с.
15. Позднякова Т. Є. Візуалізація та структурування інформації за допомогою ментальних карт на уроках біології. URL : http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/posibnyky/navchalnyi/4_%D0%9F%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D0%BD%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%92%D0%B7%D1%83%D0%B0%D0%BB%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%8F.pdf.
16. Я досліджую світ. Огляд методів навчання. URL : <http://jds.multycourse.com.ua/ua/page/25/120>.
17. Інтерактивна модель навчання. URL : <https://helpiks.org/5-66582.html>.
18. Шестопалюк О. В. Інноваційні моделі навчання в діяльності вищих навчальних закладів. *Інновації в підготовці сучасних фахівців. Теорія і практика управління соціальними системами*. 2013. № 3. С. 118–124.
19. Башкір О. І. Активні й інтерактивні методи навчання у вищій школі : зб. наук. пр. «Педагогіка та психологія». Харків, 2018. Вип. 60. С. 33–44.
20. Хома Т. В. Активні методи навчання в педагогіці вищої школи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. Запоріжжя : КПУ, 2020. Вип. 69. Т. 3. 196 с. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/69/part_3/1.pdf
21. Київський Піриг. Щасливе та здорове життя. URL: <https://pyrogiv.kiev.ua/kognitivni-zdibnosti-shho-ce-take/>.

Надійшла до редакції 10.02.2022

References

1. Pro vyshchu osvitu [On higher education] : Zakon Ukrainy vid 01.07.2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>. [in Ukr.].
2. Valieiev R., Pokaichuk Y., Zhbanchyk A., Polyvaniuk V., Nykyforova O. (2021) Students' satisfaction with face-to-face, blended and distance learning. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. № 13(1), pp. 20–40. [in Eng.].
3. Ulianova, O. I., Koniev, O. Yu. (2019) Teoretyko-metodolohichni zasady udoskonalennia vykladannia vohnevoi pidhotovky u vyshchikh zakladakh iz spetsyfichnymy umovamy navchannia [Theoretical and methodological principles of improving the teaching of fire training in higher education institutions with specific learning conditions]. *Do novoyi yurydychnoyi osvity*. № 3. URL : <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/3/48.pdf>. [in Ukr.].
4. Borodin, S. V., Shulha, S. Yu., Boichuk, Kh. I. (2020) Straikbol. Hra chy navchannia [Airsoft. Game or learning]. *Molodyi vchenyi*. № 4 (80). URL : <http://molodyvchenyi.in.ua/files/journal/2020/4/83.pdf>. [in Ukr.].
5. Myslyva, O. O., Bodyriev, D. A. (2021) Vohneva pidhotovka: innovatsii ta tradytsii [Fire training: innovations and traditions]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 1, pp. 23–28. [in Ukr.].
6. Natochyi, A. D. (2021) Shliakhy vdoskonalennia ta modernizatsii protsesu vohnevoi pidhotovky pratsivnykiv Natsionalnoi politsii Ukrainy. Pravovi aspekty zastosuvannia priyomiv rukopashnoho boiu pry sylovomu zatrymanni ta problemni pytannia nadannia domedychnoi dopomohy [Ways to improve and modernize the process of fire training of the National Police of Ukraine. Legal aspects of the use of hand-to-hand combat techniques in forced detention and problematic issues of home care] : *materialy Vseukr. kruhloho stolu (m. Dnipro, 05.02.2021)*. Dnipro : DDUVS, pp. 120–122. [in Ukr.].
7. Semeniuk, V. I., Lavrov, O. Yu., Hryshyn, M. V. et al. (2015) Kompleksnyi pidkhid do navchannia vohnevii pidhotovtsi z vykorystanniam innovatsiinykh tekhnolohii [An integrated approach to fire training with the use of innovative technologies]. *Systemy ozbroiennia i viiskova tekhnika*. № 1, pp. 186–190. [in Ukr.].

8. Markov O. V., Samsonov Yu. V., Shemchuk V. A. et al. (2021) Formuvannya profesiinykh kompetentnosti maibutnikh ofitseriv riznykh instytuttsii sektora bezpeky i oborony v systemi vohnevoi pidhotovky z vykorystanniam tekhnichnykh zasobiv navchannia [Formation of professional competencies of future officers of various institutions of the security and defense sector in the system of fire training with the use of technical means of training]. *Informatsiino-komunikatsiini tekhnologii v osviti*. Issue 32. Vol. 2, pp. 194–198. [in Ukr.].
9. Rybalko, P. F., Markov, O. V., Samsonov, Yu. V. et al. (2021) Rozroblennia ta aprobatsiia interaktyvnoi metodyky vohnevoi pidhotovky uchniv zakladiv spetsializovanoi osvity viiskovoho profilu [Development and testing of interactive methods of fire training for students of specialized military education]. *Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*. № 8. pp. 189–197. [in Ukr.].
10. Voznesenskyi, I. V. (2021) Vykorystannia multymediinykh striletskykh trenazheriv dlia pidhotovky politseiskykh [Use of multimedia shooting simulators to train police officers]. *Pidhotovka politseiskykh v umovakh reformuvannia systemy MVS Ukrainy : zb. nauk. pr. (m. Kharkiv, 28 trav. 2021 r.)*. Kharkiv : Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav, pp. 121–123. [in Ukr.].
11. Bystrova, Yu. V. (2015) Innovatsiini metody navchannia u vyshchii shkoli Ukrainy [Innovative teaching methods in higher education in Ukraine]. *Pravo ta innovatsiine suspilstvo*. № 1 (4), pp. 27–33. [in Ukr.].
12. Shvets H. O. Suchasni innovatsiini metody vykladannia u vyshchii shkoli [Modern innovative methods of teaching in higher education]. URL : <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/33-chetverta-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/42-suchasni-innovatsijni-metodi-vykladannya-u-visshij-shkoli>. [in Ukr.].
13. Reforma ukrainskoi politsii: yak vona prokhodyla [Ukrainian police reform: how it went]. URL : <https://dyvys.info/2020/09/02/reforma-ukrayinskoyi-politsiyi-yak-vona-prohodyla/>. [in Ukr.].
14. Machynska, N. I., Stelmakh, S. S. (2012) Suchasni formy orhanizatsii navchalnoho protsesu u vyshchii shkoli [Modern forms of organization of the educational process in higher education] : navch.-metod. posib. Lviv : Lviv. derzhavnyi un-t vnutr. sprav, 80 p. [in Ukr.].
15. Pozdniakova, T. Ye. () Vizualizatsiia ta strukturuvannia informatsii za dopomohoiu mentalnykh kart na urokakh biolohii [Visualization and structuring of information with the help of mental maps in biology lessons]. URL : http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/posibnyky/navchalnyi/4_%D0%9F%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D0%BD%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%92i%D0%B7%D1%83%D0%B0%D0%BBi%D0%B7%D0%B0%D1%86i%D1%8F.pdf. [in Ukr.].
16. Ya doslidzhuu svit. Ohliad metodiv navchannia [I explore the world. Review of teaching methods]. URL : <http://jds.multycourse.com.ua/ua/page/25/120>. [in Ukr.].
17. Interaktyvna model navchannia [Interactive learning model]. URL : <https://helpiks.org/5-66582.html>. [in Ukr.].
18. Shestopaliuk, O. V. (2013) Innovatsiini modeli navchannia v diialnosti vyshchykh navchalnykh zakladiv. Innovatsii v pidhotovtsi suchasnykh fakhivtsiv [Innovative models of learning in the activities of higher education institutions. Innovations in the training of modern specialists]. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy*. № 3, pp. 118–124. [in Ukr.].
19. Bashkir, O. I. (2018) Aktyvni y interaktyvni metody navchannia u vyshchii shkoli [Active and interactive teaching methods in higher education] : zb. nauk. pr. «Pedahohika ta psykhologhiia». Kharkiv, Issue 60, pp. 33–44. [in Ukr.].
20. Khoma, T. V. (2020) Aktyvni metody navchannia v pedahohitsi vyshchoi shkoly. Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh [Active teaching methods in higher school pedagogy. Pedagogy of creative personality formation in higher and general education schools] : zb. nauk. pr. Zaporizhzhia : KPU, issue 69, vol. 3. 196 p. [in Ukr.].
21. Kyivskiy Pyrih. Shchaslyve ta zdorove zhyttia [Kyiv Pie. Happy and healthy life]. URL : <https://pyrogiv.kiev.ua/kognitivni-zdibnosti-shho-ce-take/>. [in Ukr.].

ABSTRACT

Yuriy Velykyi. Use of innovative educational technologies in fire training classes in conjunction with specific learning conditions. The article defines the features of the use of innovative technologies in higher education institutions with specific conditions of education (hereinafter – HEI), their application in the main types of training sessions, certain forms of the educational process, search for ways to increase the efficiency of practical training in fire training in higher education institutions. The best practices of using interactive and active methods of teaching in the educational process of higher educational institutions in order to form professional competencies in students and cadets (hereinafter referred to as applicants), development of problem-search thinking, memory and attention are analyzed and summarized.

A comparative analysis of the effectiveness of the use of traditional and innovative educational technologies is carried out, the expediency of their use in practical classes on fire training is substantiated. Based on the analysis, it is proposed to use up to 30% of interactive and active teaching methods in practical classes on fire training, to facilitate the transition to multilateral communication with all participants in the educational process, to improve work in groups, to intensify the research activities of applicants.

The necessity of changes in the traditional system of conducting practical classes on the discipline

«Fire Training» with cadets of higher education institutions that train police officers is substantiated. Many scientists have focused on the need to change the traditional system of training future police officers, improving their level of training through the use of innovative technologies. The specifics of the training of future police officers require applicants from higher education institutions to develop a large amount of educational material from various disciplines in a short time.

The use of interactive and active learning methods is aimed at developing the personal qualities and competencies of applicants, their cognitive abilities. The application of innovations is aimed at improving the quality of organization of classes and communicative interaction with research and teaching staff.

Keywords: *applicants for higher education, fire training, innovative educational technologies, interactive and active teaching methods*

УДК 351.74:070.1

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-1-385-388

**Євген
ГІДЕНКО** ©
викладач

**Марія
АЛЬОШИНА** ©
курсант

*(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)*

СПІЛКУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ З ПРЕДСТАВНИКАМИ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Розглянуто питання практичного досвіду спілкування та співпраці працівників Національної поліції України з представниками засобів масової інформації. Узагальнено причини виникнення непорозуміння, інших суперечливих питань, що виникають під час взаємодії поліцейських з представниками громадськості та способи їх вирішення. А також практичний досвід такої взаємодії, що може поліпшити криміногенне становище у суспільстві, підвищити імідж поліції загалом, налаштувати порозуміння між населенням України та органами виконавчої влади. Детально наведено загальні правила під час спілкування, визначені нормативно-правовими актами України, відповідно до яких повинен діяти поліцейський. Визначено основні права і обов'язки поліцейських та журналістів, а також правила доступу до інформації громадськості. Зазначено загальний алгоритм дій поліцейських під час взаємодії з представниками засобів масової інформації.

Ключові слова: *засоби масової інформації, громадськість, Національна поліція України, поліцейські, інформація, журналіст, діяльність.*

Постановка проблеми. У статті на основі аналізу чинного законодавства України та узагальнення досвіду практичної служби в Національній поліції розглянуто питання взаємодії працівників поліції із засобами масової інформації (далі – ЗМІ), який може позитивно вплинути на правоохоронну діяльність та сприяти іміджу та довірі поліції. Національна поліція України та ЗМІ мають однаково служити інтересам людей, адже вони діють в одному соціальному середовищі. Постійна взаємодія із ЗМІ сприяє не тільки підвищенню довіри населення, а й має превентивний характер. Сьогодні аналіз наукових джерел, національних нормативно-правових актів чітко свідчить про

© Є. Гіденко, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8959-6466>

k_tsp@dduvs.in.ua

© М. Альошина, 2022

f_ps@dduvs.in.ua